

Vidékfejlesztési Program 2020 után

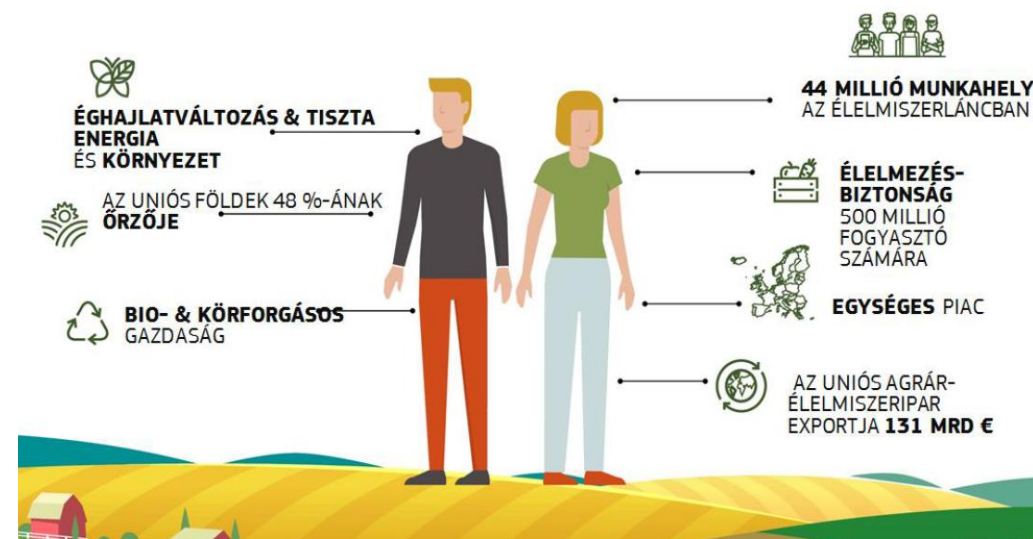
Fenntarthatóság és a természeti erőforrásokkal – pl. vízzel, talajjal,
levegővel való hatékony gazdálkodás támogatása

Vígh Enikő
NAIK Agrárgazdasági Kutatóintézet

Online szeminárium az éghajlatváltozáshoz való helyi alkalmazkodás elősegítéséért
2020. június 16.

Bevezetés

- A mezőgazdasági ágazat és a vidéki térségek kiemelt szerepet játszanak az Európai Unió jólétében és jövőjének megalapozásában.
- A legtöbb gazdasági szektorral ellentétben a mezőgazdaság nagyban függ az időjárástól, az ingadozó áraktól, a természeti katasztrófáktól, a kártevőktől és a betegségektől, a csökkenő mezőgazdasági területekről, amelyek átlagosan a mezőgazdasági termelők bevételeinek több, mint 30 százalékos csökkenéséhez vezetnek.

- A természeti erőforrásokra nehezedő **nyomás, részben a mezőgazdaság miatt**, továbbra is fennáll. Az éghajlatváltozás ténye a teljes ágazatot veszélyezteti.
- A közös agrárpolitika ezért a **fenntarthatóbb mezőgazdaságra való áttérést** tűzte ki célul.

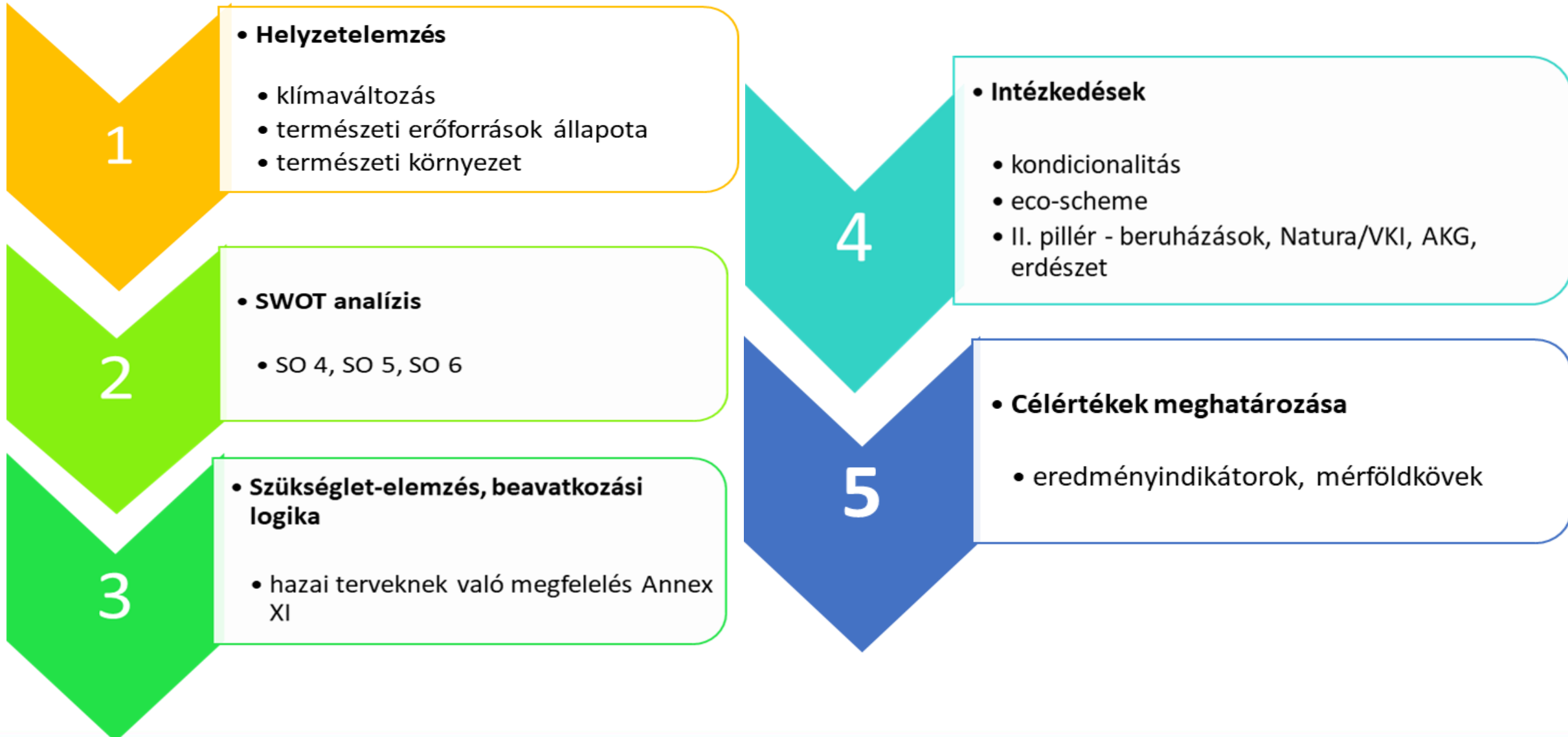
Környezeti kihívások

KLÍMAVÁLTOZÁS	VÍZVÉDELEM	TALAJVÉDELEM	LEVEGŐVÉDELEM	BIODIVERZITÁS	TÁJFENNTARTÁS
Kyotói Egyezmény Göteborgi Egyezmény 2030-ig szóló éghajlat- és energiapolitikai keret	Nitrát Rendelet Víz Keretirányelv A felszín alatti vizek szennyezés elleni védelme Növényvédelmi cselekvési terv	Nitrát Rendelet A talajvédelemről szóló tematikus stratégia	A nagy távolságra jutó levegőszennyezésről szóló genfi egyezmény Tisztább levegőt Európának Az egyes légköri szennyezőanyagok nemzeti kibocsátásainak csökkentése (NEC)	Európa biológiai sokféleségének védelme Idegenhonos özőnfajokról szóló rendelet Madárvédelmi irányelv Élőhelyvédelmi irányelv Biodiverzitás stratégia 2020	Idegenhonos özőnfajokról szóló rendelet Biodiverzitás stratégia 2020 Európai Táj Egyezmény

Az élelmiszer ágazat és a mezőgazdaság jövője

KAP2020+ tervezés folyamata

5. Specifikus célkitűzés: „Fenntartható fejlődés és a természeti erőforrásokkal – például a vízzel, a talajjal és a levegővel – való hatékony gazdálkodás támogatása”

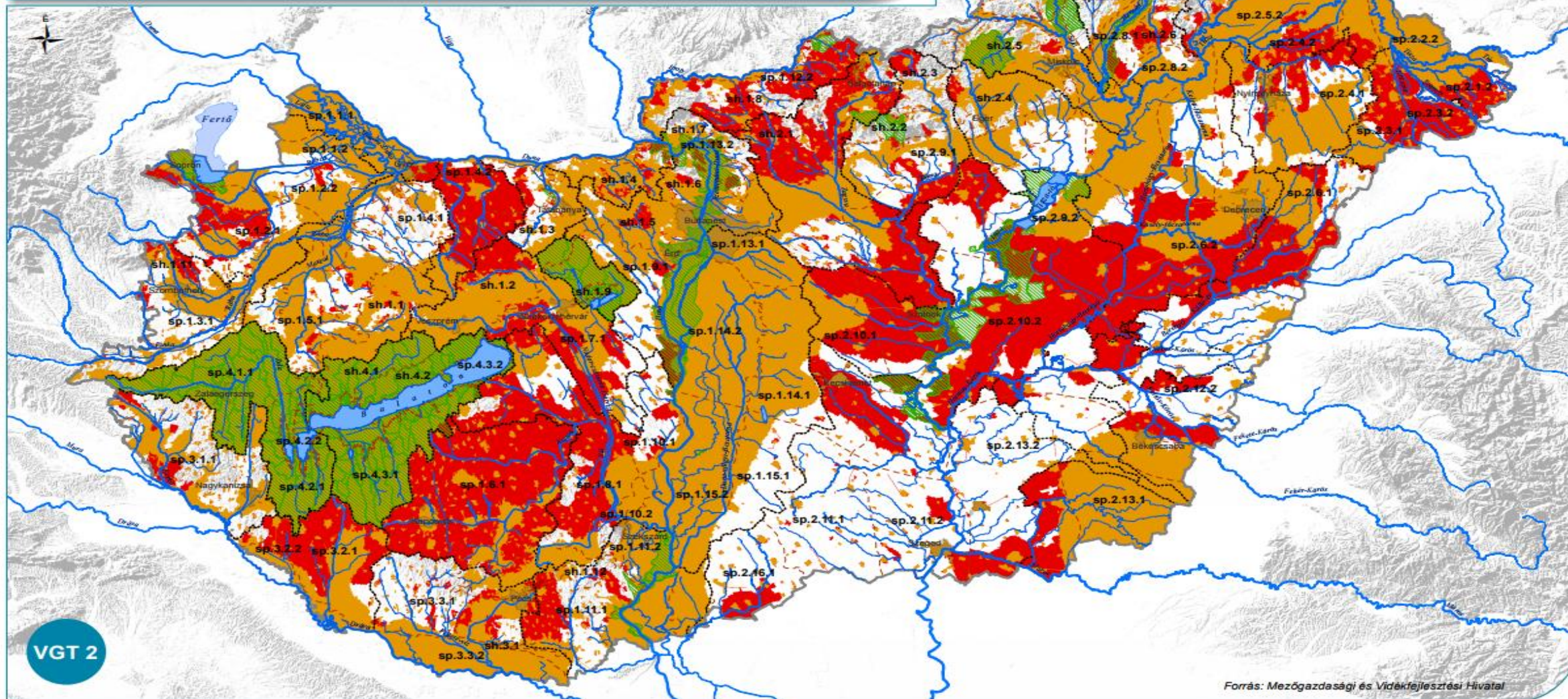
5.1. Vízügyvédelem

- A Helyes Mezőgazdasági Gyakorlatok
- Nitrátérzékeny területek kijelölése, nitrátok a felszín alatti vizekben
- Mezőgazdasági célú vízkivétel
- Bruttó tápanyagegyensúly

5.2. Vízgazdálkodás, vízvisszatartás

5.3. Talajvédelem

5.4. Levegővédelem

Jelmagyarázat

- országhatár
- nagyobb vízfolyás víztestek
- alegységhatár
- nagyobb állóvíz víztestek
- sekély felszín alatti víztesthatár

Tápanyagérzékeny terület

- tápanyagérzékeny terület

Nitrátérzékeny terület

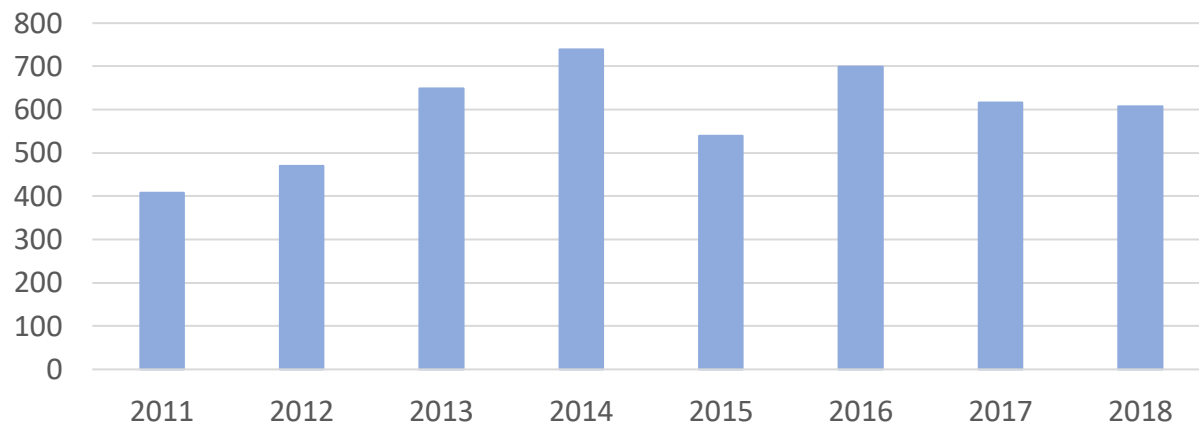
- 2013-ban kijelölt terület
- 2006-ban és 2013-ban is kijelölt terület
- 2006-ban kijelölt terület

2006	46 %
2013	70 %

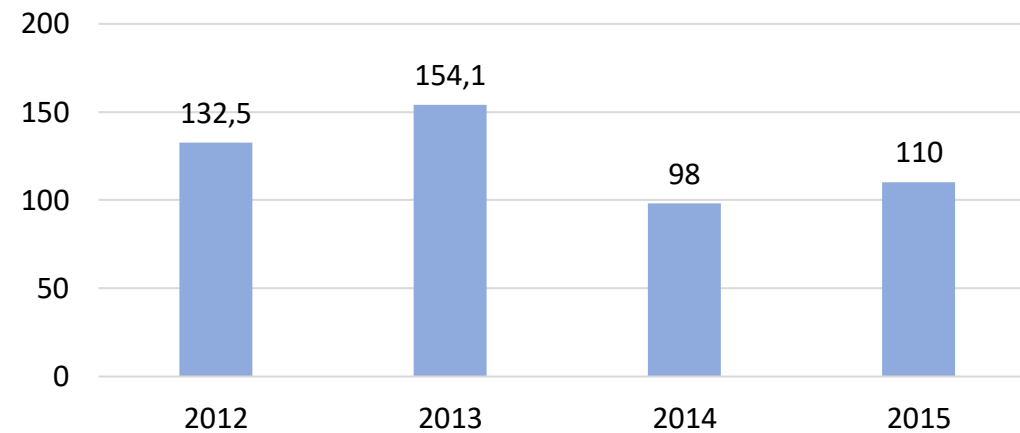
Vízvédelmi irányelvekkel végrehajtásával kapcsolatos nemzeti vállalások: *A Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat kötelező előírásainak betartása*

Helyes Mezőgazdasági Gyakorlatok	Megfelelő		Nem megfelelő		Összesen
	db	%	db	%	db
2012-es ellenőrzések					
170 kg mennyiségi korlátozás	574	100,00	0	0,00	574
Nov. 15 - febr. 15 tilalmi időszak (kalászos, febr 1.)	564	98,26	10	1,74	574
Tilos téli legeltetés (kivéve 120 kg/N/ha)	574	100,00	0	0,00	574
Lejtős területekre vonatkozó szabályok	572	99,65	2	0,35	574
Fagyott, vízzel telített, hótakaróval borított talaj	573	99,83	1	0,17	574
Vizektől való védőtávolságok	574	100,00	0	0,00	574
Hígtrágya engedély megléte	572	99,65	2	0,35	574
Műtrágyahasználathoz talajvizsgálat	538	93,73	36	6,27	574
Könnyen oldódó N-trágya kijuttatás betakarítás után	574	100,00	0	0,00	574
Táblaszéli trágyatárolás	574	100,00	0	0,00	574
Adatszolgáltatás teljesítése	545	94,95	29	5,05	574
Nyilvántartás vezetése	552	96,17	22	3,83	574
Trágyakijuttatás technológiai szabályai	573	99,83	1	0,17	574
Szakaszos vagy pásztorló legeltetés 15 ÁE felett	574	100,00	0	0,00	574
Öntözéskor talajvízszint és minőség megvizsgálása	571	99,48	3	0,52	574
Tápanyag-gazdálkodásban a rendelet figyelembevétele	560	97,56	12	2,44	574
Istállótrágya haladéktalan bedolgozása	572	99,65	2	0,35	574

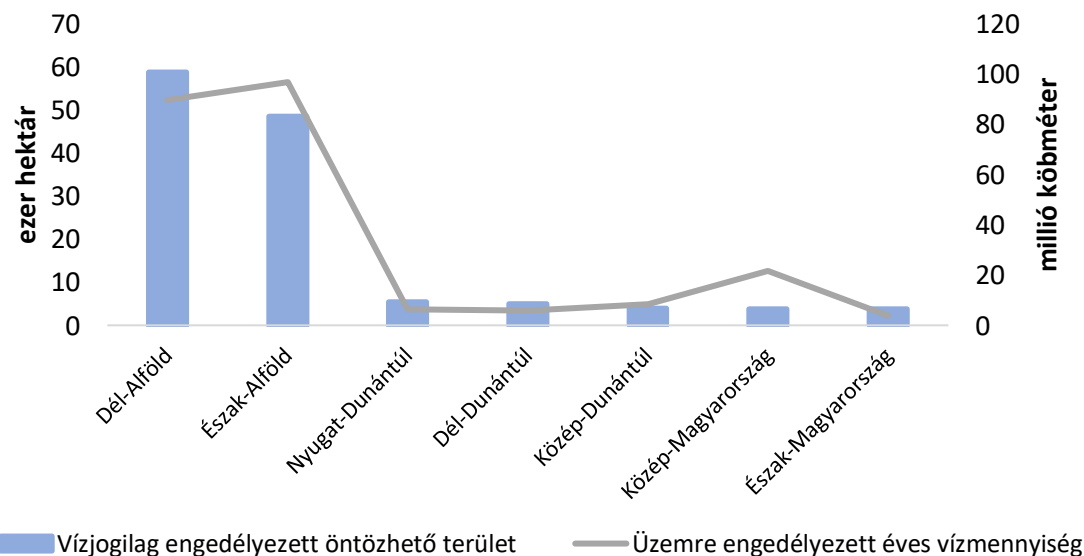
Vízvédelmi irányelvekkel végrehajtásával kapcsolatos nemzeti vállalások Mezőgazdasági célú vízkivétel

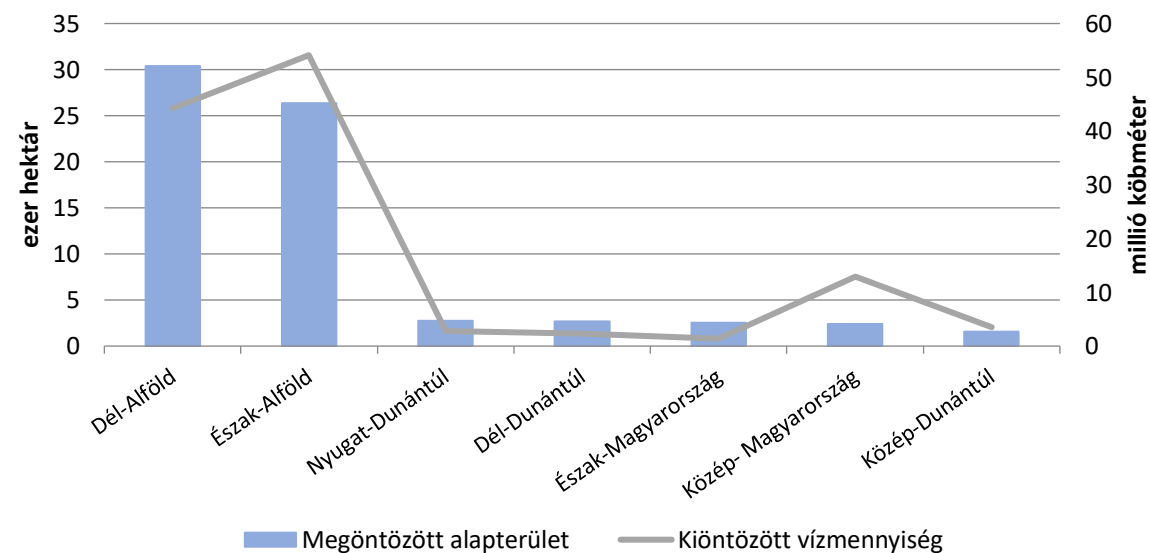
Országos évi csapadékösszegek 2011-2018, mm, OMSZ, 2019

Öntözési célú vízkivétel, millió m³, EEA, 2019

Vízjogi engedélyek 2018-ban, NAIK AKI, 2019

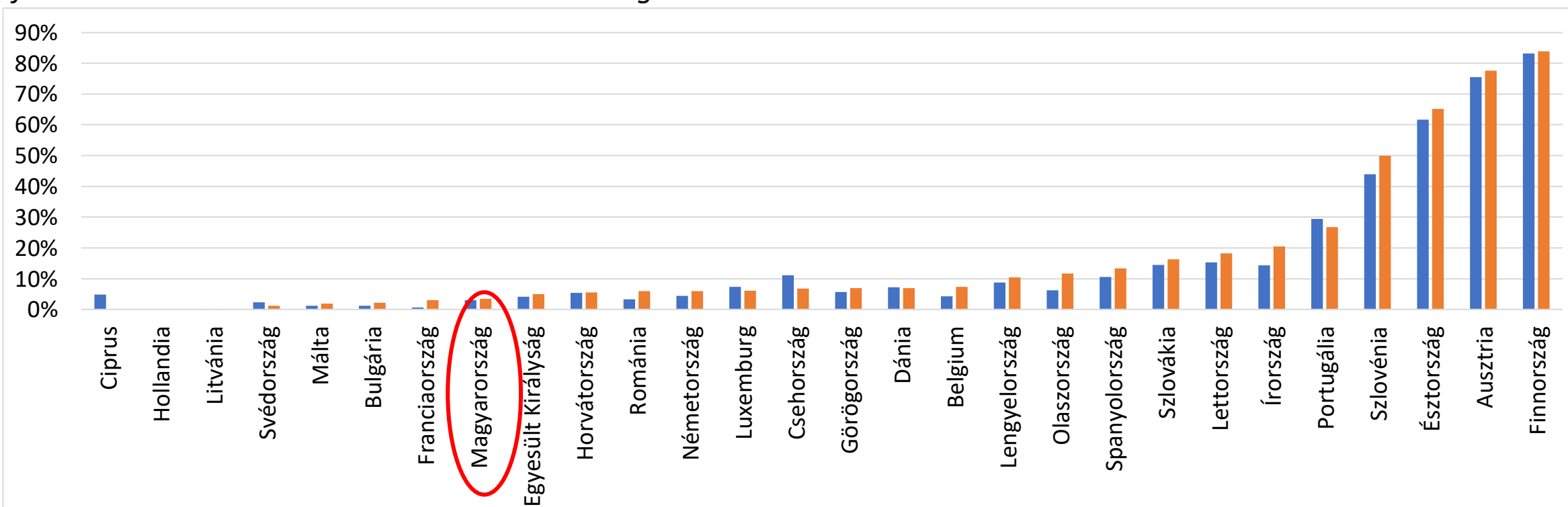
Megöntözött terület 2018-ban, NAIK AKI, 2019

Vízvédelmi irányelvekkel végrehajtásával kapcsolatos nemzeti vállalások

Vízgazdálkodás, vízvisszatartás, víztározók

Az intézkedések meghozatalához (pl. területi vízvisszatartásra alkalmas területek meghatározásához) műszaki beavatkozások megtervezéséhez komplex víztest vízgyűjtő szintű tervezés és a gazdálkodók közös cselekvése szükséges (OVGT, 2016):

- Vízvédelmi és víztakarékos öntözésfejlesztési szaktanácsadói hálózat működtetése, kialakítása
- a „jó gyakorlatok” és szakmai útmutatók rendelkezésre állása
- referenciaüzemek az elérhető beruházási lehetőségekről

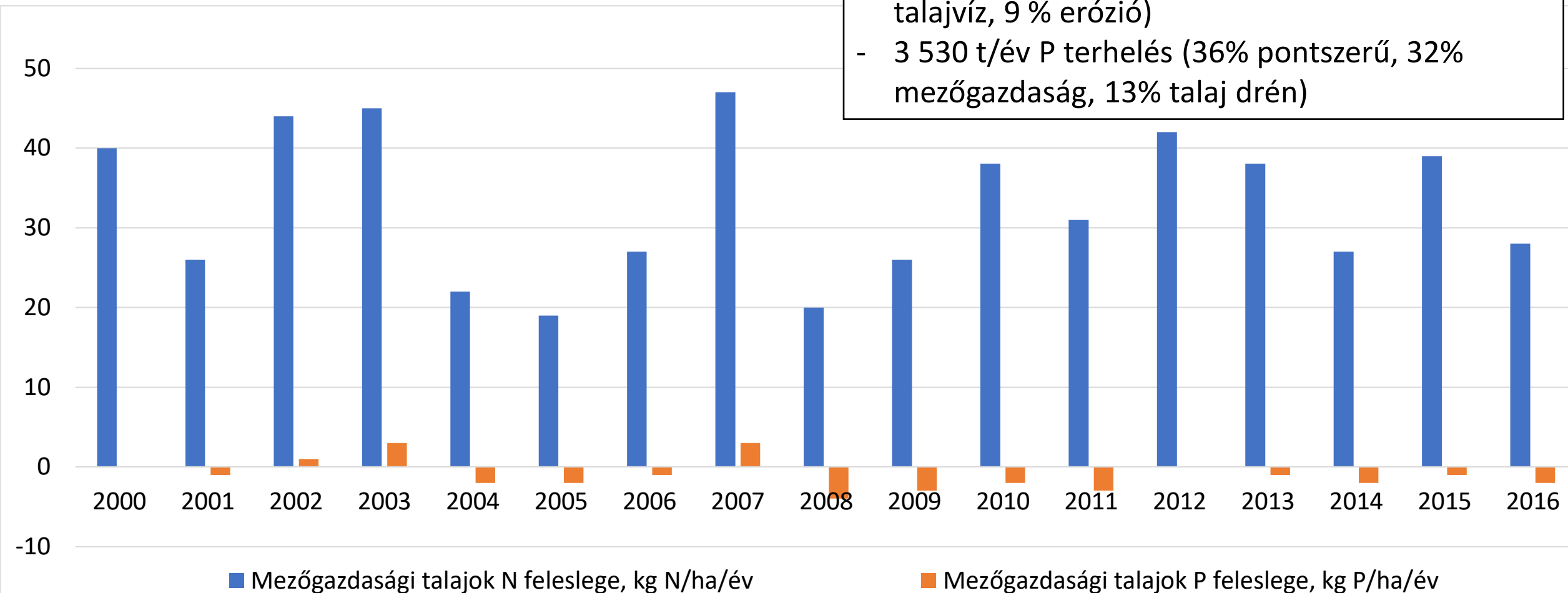
A hatékonyabb vízgazdálkodást támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt mezőgazdasági területek aránya, Eurostat, FSS, 2019

Vízvédelmi irányelvekkel végrehajtásával kapcsolatos nemzeti vállalások

Bruttó tápanyagegyensúly

2009-2012 (OVGT, 2015)

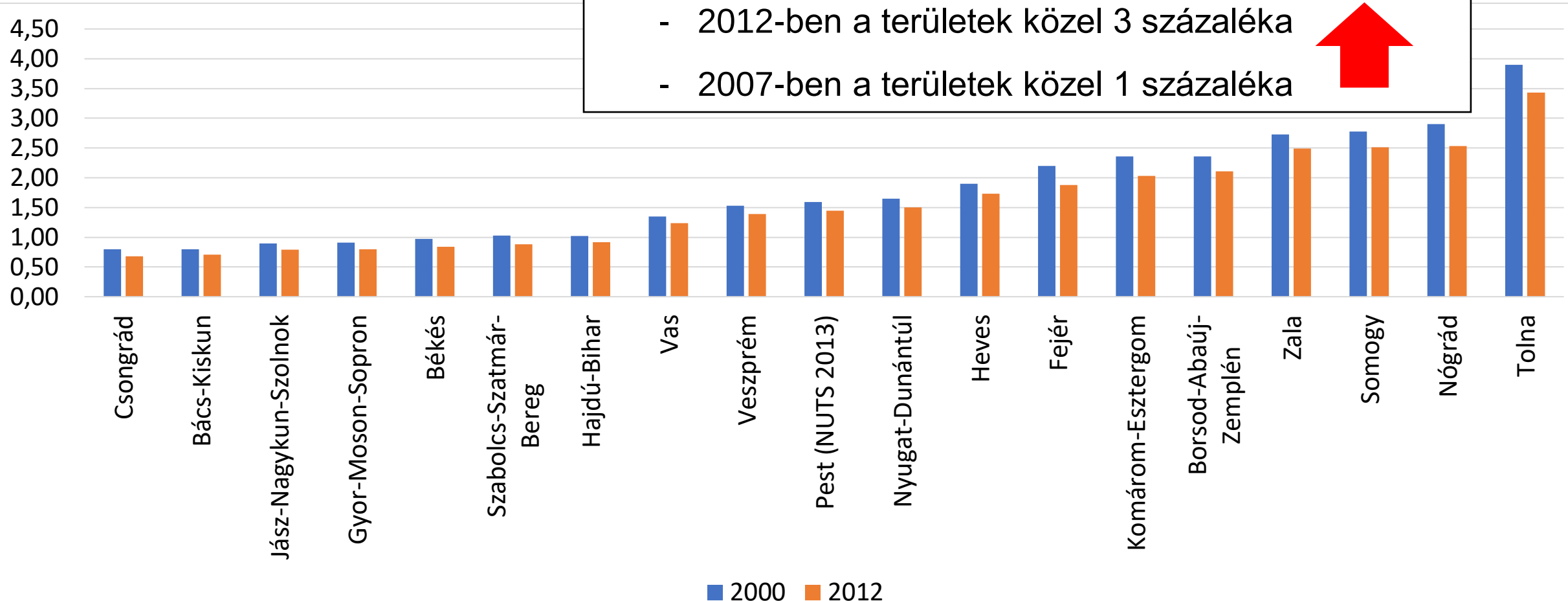
- 253 000 t/év N terhelés (41% pontszerű, 28% talajvíz, 9 % erózió)
- 3 530 t/év P terhelés (36% pontszerű, 32% mezőgazdaság, 13% talaj drén)

Talajvédelem

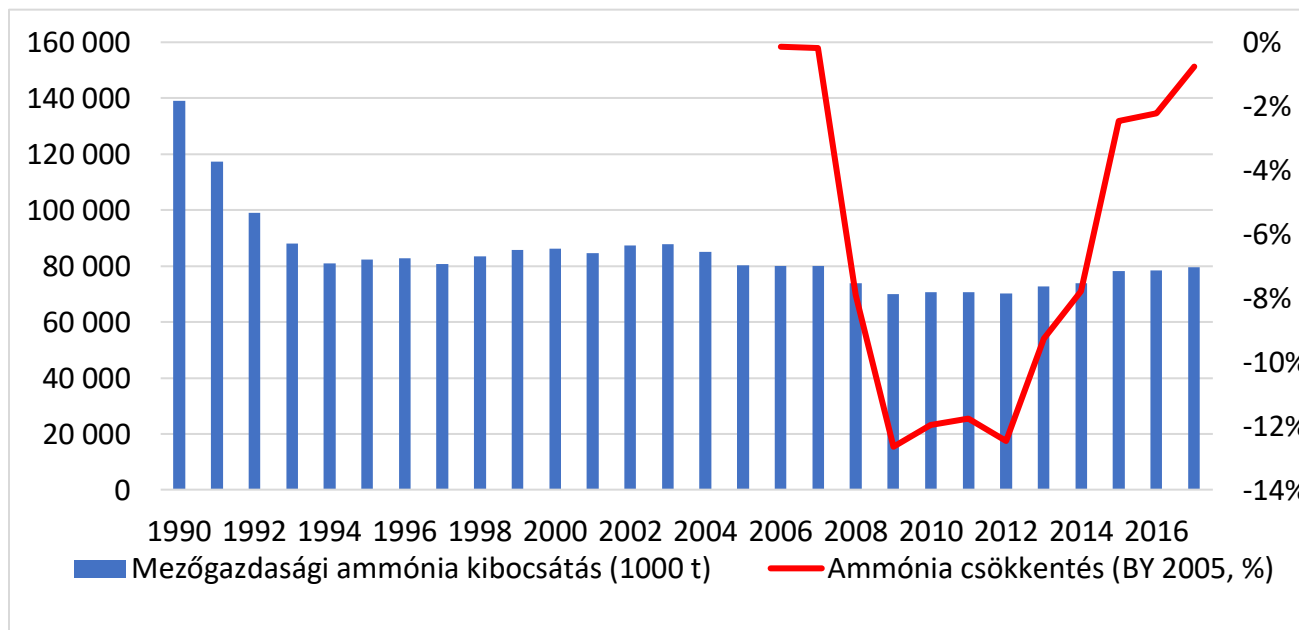
A közepes és súlyos talajerózióval veszélyeztetett földterület százalékos aránya mezőgazdasági földterületen:

- 2012-ben a területek közel 3 százaléka
- 2007-ben a területek közel 1 százaléka

Levegővédelmi irányelvekkel végrehajtásával kapcsolatos nemzeti vállalások

Magyarország kibocsátáscsökkentési kötelezettsége,
2016/2284 Irányelv alapján

Szennyező	Mikorra	Kibocsátáscsökkentési kötelezettség
SO ₂	A 2020-2029 között	46 %
	A 2030 után	73 %
NO _x	A 2020-2029 között	34 %
	A 2030 után	66 %
NMVOC	A 2020-2029 között	30 %
	A 2030 után	58 %
NH ₃	A 2020-2029 között	10 %
	A 2030 után	32 %
PM _{2,5}	A 2020-2029 között	13 %
	A 2030 után	55 %

Ammónia kibocsátás és csökkentés
Magyarországon, EEA, 2019

A Göteborgi Jegyzőkönyv 2020-as
vállalásainak teljesítése 2017-ben.,
Bázis év 2005, OMSZ, IIR, 2019

Szennyező	Kibocsátási szint a légszennyezők leltárában		Göteborgi jegyzőkönyv vállalásai	A csökkentés jelenlegi állása	
	2005	2017	Vállalt csökkentés	Változás 2017- ben	Távolság a vállalástól
NO _x (kt)	176	119	-34%	-32%	-2%
NMVOC (kt)	172	142	-30%	-17%	-13%
SO ₂ (kt)	43	28	-46%	-36%	-10%
NH ₃ (kt)	86	88	-10%	2%	-12%
PM _{2.5} (kt)	40	48	-13%	20%	-33%

Green Deal – Zöld megállapodás

A Bizottsági javaslat alapján a 2020 után KAP Green Deal egymásra épülő, **egymást kiegészítő intézkedések sorozata**.

Lényeges elemei:

1. Kondicionalitás
2. Eco-scheme intézkedések
3. Ágazati támogatások elemei
4. Vidékfejlesztési beavatkozások
5. Környezeti célú beruházások

Továbbfejlesztett kondicionalitás

- A tagállamok **feltételelességi** rendszere
- A jelenlegi **kölcsönös megfeleltetési** rendszer és a **zöldítési** támogatás előírásait olvasztja egybe és egészíti ki
- A feltételek kialakítása a már meglévő **jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények (JFGK)** és a **helyes mezőgazdasági és környezeti állapot (HMKÁ)** szabályaira épül
- Környezetvédelmi, közegészségügyi, állategészségügyi, állatjóléti és növényegészségügyi szabályok figyelembevétele mellett történik
- A közvetlen kifizetéseket alkalmazó tagállamok számára bevezetése **kötelező (!)**

Eco-scheme

- **Önkéntes** program, amely a környezeti és klímavédelmi célok megvalósulását szolgálja
- **Túlmutat** a kondicionalitás kötelező elemein
- **Közvetlen kifizetések** része
- Az eco-scheme kialakítása a jelenlegi **AKG előírások** horizontális elemeinek átemelése, és **új előírások** megfogalmazása mentén történhet
- Három fő témakör: **talaj, a víz és a biodiverzitás**
- Elvárás az **ellenőrizhetőség!**

További beavatkozások

Ágazati támogatások

- A gazdálkodás során a **természeti erőforrások fenntartható használata és az éghajlatváltozás mérsékléséhez** való hozzájárulás fenntartása

Vidékfejlesztési beavatkozások

- A kiterjesztett kondicionalitáson és bizonyos minimum feltételeken túlmutató önkéntes kötelezettségvállalásokért **kifizethető többéves támogatás**

Beruházások

- **Csak olyan beruházásokra adható támogatás**, amelyek hozzájárulnak a specifikus célkitűzések – köztük a három környezeti célkitűzés, úgymint **éghajlatváltozás mérséklése, természeti erőforrások használata és biodiverzitás védelme** – teljesítéséhez

„Termőföldtől a fogyasztóig” stratégia

A termelőtől a fogyasztóig stratégia célja egy **mértányos, egészséges és környezetbarát** élelmiszerrendszer kialakítása.

A mezőgazdaságra vonatkozó nemzeti stratégiai tervek **már a kezdetektől fogva** tükrözzék a zöld megállapodásban és „a termelőtől a fogyasztóig” stratégiában megfogalmazott ambíciókat.

- művelt területek 25%-ának **ökológiai gazdálkodásba** vonása
- **növényvédő szer felhasználás** 50%-os csökkentése
- **tápanyagveszteség** legalább 50 %-os csökkentése
- a **műtrágyahasználat** csökkentése legalább 20 %-kal
- **antimikrobiális szerek értékesítésének** 50 %-os csökkentése

Ökoszisztéma és biológiai sokféleség megóvása

A stratégia célja hogy 2030-ra az európai biodiverzitás a helyreállítás felé mozduljon el, javítva az unió ellenállóképességét olyan világméretű járványok ellen is, mint amilyen a COVID-19 vírus.

A Stratégia az unió Helyreállítási Tervének központi eleme és a gazdaság helyreállítására tett lépéseknek ennek megfelelően a biológiai sokféleség megőrzésére és visszaállítására is figyelemmel kell lennie, tekintettel arra, hogy a világ GDP-jének több mint a fele a természettől függ.

- Az édesvízi ökoszisztémák helyreállítása érdekében legalább **25 000 km szabadfolyású folyó helyreállítása** Unió-szerte akadálymentesítésen és az árterületek helyreállításán keresztül 2027-re.
- Minden 20 000 lakosnál nagyobb városnak ambiciózus **Városzöldítési Tervet** kell kidolgoznia 2021-re.
- Értékelés alatt állnak a releváns állami támogatási iránymutatások, többek között **a környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról** szóló iránymutatás.

Köszönöm a figyelmet!

vigh.eniko.zita@aki.naik.hu